

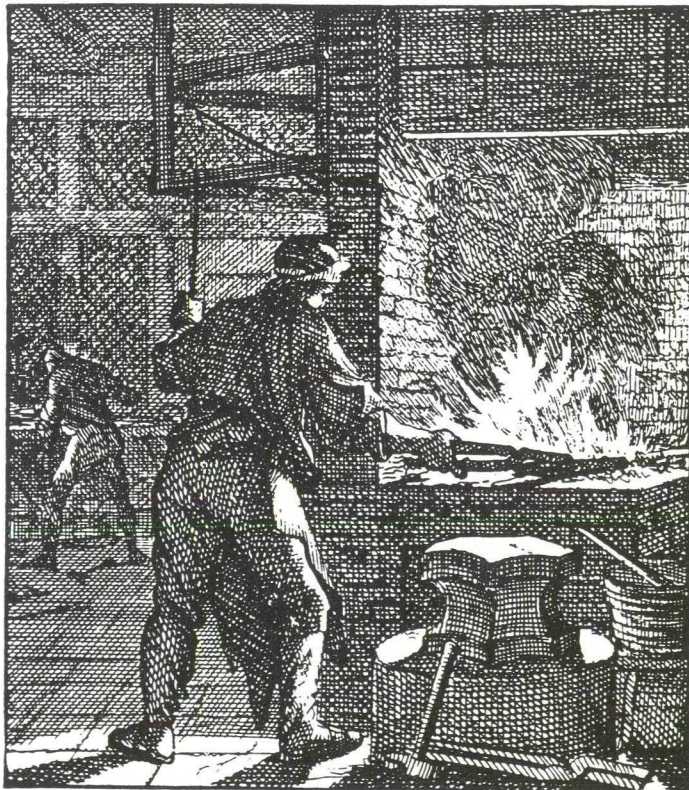
Tussen 's-Heerenwagenweg en Danne te Breukelen (2)

Henk J. van Es
Griftenstein 19, 3621 XJ Breukelen

Mijn eerste artikel¹ besloot ik met de situatie aan de Dannestraat omstreeks het jaar 1800. Voor ik daarmee verder ga, wil ik u informeren over de veranderingen die in dezelfde periode plaats vonden langs de 's-Heerenwagenweg (meestal afgekort tot Wagenweg of Heerenweg; thans heet die weg de Straatweg).

Het hoekhuis aan de Danne

Touwhandelaar Pieter Sweren van Cleef en zijn vrouw Trijntjen van der Laak gaven op 3 december 1687 hun nieuw gebouwde hoekhuis aan de Wagenweg ten zuiden van de Danne, samen met twee morgen land die ze elders in Breukelen-Nijenrode bezaten, "soo Weylant als boomgaard met een schuer en lijnbaan, gelegen op den Otterspoorbroek, streckende van over den Broekdijk ter halver sloot westwaarts tot aan de Middeweteringe", als onderpand voor een "plecht" (= hypotheek) van f 1000 bij de Utrechtse predikant Daniël van Hengel.² Zevenentwintig jaar later losten zij deze hypotheccaire verplichting af bij de verkoop van hun bezittingen aan Jacob ten Ham, schout te Maarssen. Jacob was de schoonvader van dominee Van Hengel die met zijn enige dochter Elisabeth was getrouwd.³

Afb. 1. De smid. (Uit: Jan Luyken, 1694. Het Menselyk Bedryf.)

We komen Trijntjen van der Laak nog eenmaal tegen in de stukken van "de open regtdagh" van 4 september 1720, toen ze als getuige optrad bij een ruzie om haar "taartpan".⁴ Ze had deze aan Anna Blok uit de Kerkstraat beloofd "indien zij kwam te huwelijken". Anna was nog ongehuwd toen Pieter van Cleef op zijn sterfbed lag en haar zuster Heyltje had toen "op last van de gesamentlijke kinderen van Paulus Blok" de pan gehaald. Heyltje werd aangeduid als "de huisvrouw van Pieter Woudenberg", de eveneens in de Kerkstraat wonende meester chirurgijn. Waarschijnlijk had Heyltje de pan bij haar huwelijk in 1719 meegenomen.⁵ In "Het Regthuys van Breukelen en Breukelerweert" betwistte Anna haar het bezit van de taartpan. In de stukken staat: "Trijntje nu 85 jaren oud, verklaart dat de pan aan Anna alleen toekomt". Het vonnis van schout Hendrick Block en zijn schepenen luidde echter dat de pan toekwam "aan alle kinderen van Paulus Blok".⁶

Na de dood van Jacob ten Ham in 1717 lieten de erfgenamen de waarde van het huis schatten⁷; die werd toen bepaald op slechts f 300. In 1722 verkocht Gerrit van Geytenbeek als gemachtigde van de erfgenamen⁸ het huis aan de timmerman en huizenhandelaar Albert van Wees. Deze bleef met zijn vrouw ten noorden van Vroeglust aan de oostkant van de Klapstraat (thans Herenstraat) wonen en verhuurde het nieuwverworven huis. Blijkbaar heeft hij daaraan nogal wat laten opknappen, want de waarde ervan werd in 1729 geschat op f 800. Bij Alberts dood⁹ in 1739 was het voor f 60 per jaar aan de weduwe Westveen verhuurd. De erfgenamen¹⁰ verkochten het op 23 juli 1739 in het openbaar in Het State Wapen "ten huize van Jan Jacobs van der Horst". Baarent Kreeger werd voor f 811 eigenaar van het pand. Zijn schoonzoon Jan Witsen, weduwnaar en erfgenaam van Annaatje Kreeger, liet in 1754 de waarde schatten¹¹ en verkocht het huis in 1757 aan de ongehuwde Jacob Marssenier.¹²

Jacob bezat het 23 jaar, toen hij zijn einde voelde naderen en zijn testament liet maken. Zijn erfgenamen konden al op 10 april van dat jaar de waarde van het hun toegevalen huis laten schatten.¹³ Die was toen weer gedaald tot f 525. Bij de publieke verkoop¹⁴ op 4 mei 1780 kwam het in handen van de meester loodgieter Christaen van Es.

Christiaen had een jaar tevoren een pand in de Klapstraat¹⁵ ten noorden van Vroeglust (nu Herenstraat 62) gekocht, dat uit een stal en twee woningen bestond. In 1789 verkocht hij dat aan de heer Jacobus Cramer, de nieuwe eigenaar van Vroeglust. Christiaen zal daarna verhuisd zijn naar zijn pand bij de brug in de Wagenweg. Intussen was hij weduwnaar geworden en in 1783 hertrouwd.¹⁶ Van 1802 tot 1808 was hij schepen in het gerecht Breukelen-Nijenrode. De Franse tijd zal ook voor hem moeilijk zijn geweest, want op 1 mei 1804 kreeg hij van zijn overbuurman Jan de Kruyff, herbergier in Het State Wapen, een hypotheek¹⁷ van f 300 tegen 5%. Deze had een looptijd van zes jaar, maar werd pas in 1812 verlengd¹⁸.

Op 26 mei 1815 werd zijn zoon Matthijs van Es eigenaar van het "huis en erf, nr. 47, op de hoek van Straatweg en Danne". De waarde van het huis werd geschat¹⁹ op f 1200, en die van het daarin aanwezige loodgieters- en leidekkersgereedschap op respectievelijk f 200 en f 100. Matthijs kreeg dit alles, samen met de hypotheekschuld van f 300, in ruil voor de kosten van levensonderhoud en inwoning van zijn ouders. Als zijn vader zou overlijden, moest hij nog f 2 per week aan zijn moeder blijven betalen. Het jaar daarop loste Matthijs de hypotheek af.

Tien jaar later, op 7 juli 1826, woonde Matthijs van Es als behangselfabrikant in de Roosestraat te Amsterdam en verkocht hij zijn huis te Breukelen voor f 1600 aan de uit Kockengen afkomstige tabaksfabrikant Hessel Gijsbert de Bruyn.²⁰ Het pand bleef tot 1902 eigendom van de familie De Bruyn, maar daarop komen we een volgende keer terug.

De smederij aan de Wagenweg

We gaan nu eerst kijken naar het ernaast gelegen pand, waar Laurens

Willemsz Molenvliet zijn smederij had. Jan van Rijn had het pand in 1701 van de kinderen Dirksen de Wit gekocht²¹ en het op 5 april 1708 overgedaan aan Pieter Adolfsen de Zeeuw, die het de volgende dag aan zijn zoon Andries Pietersen de Zeeuw doorverkocht.

In 1714 werd de huurder Laurens Molenvliet de nieuwe eigenaar.²² Laurens had een bloeiend bedrijf, maar stierf op 25 augustus 1725. Zijn weduwe, Aagje Noorland, bleef met twee kinderen achter. Met haar bijna 20-jarige zoon Claas zette ze de "smitsneringe" voort, daarbij geholpen door drie knechts en een leerjongen.

Het moet een drukkbeklante zaak zijn geweest, want Aagje kwam in financiële problemen doordat bij Abraham van der Vlack, "coopman in ijser tot Amsterdam", nog een rekening van f 575 open stond voor een gedeelte van het in 1724 geleverde ijzer. Toen Aagje dit bedrag niet betaalde, liet Van der Vlack beslag leggen op haar "meubilare goederen" en werd zij op 12 januari 1728 voorlopig tot betaling veroordeeld.

Om de publieke verkoop van haar inboedel te voorkomen betaalde Aagje met geleend geld de schuld en de gerechtskosten. Ze had echter al eens f 800 geleend en daarom hadden "de egtelieden Gerrit Jacobsen Boogert en Neeltje Joosten de Reyk" haar de nu benodigde f 1000 alleen willen geven op een "plecht" met "huis en erve" als onderpand.²³ Aagje had het huis echter geërfd samen met haar kinderen. Omdat dochter Adriaentje nog minderjarig was, zal haar "oom en bloedvoogd" Ariën Molevliet te Zevenhoven voor die hypothecaire belening de toestemming verlangd hebben van het Hof van Utrecht. Met de bezittingen van hele of halve voogdijkinderen moest zorgvuldig worden omgegaan. Op 23 maart 1728 ging Aagje met haar procureur Thomas Vos van Avesaat, die in Breukelen aan de westkant van de Klapstraat woonde, naar de Commissaris uit dit Hof. Die verleende op 25 maart de gevraagde toestemming, nadat haar zoon Claas had betuigd dat hij met het voornemen van zijn moeder instemde.

De weduwe Molenvliet kwam de financiële perikelen te boven, maar in 1737 moest ze toch weer f 500 lenen bij Gerrit Boogert.

De naam van haar zoon komen we alleen nog tegen in 1738, toen hij te Amsterdam in het huwelijk trad.²⁴ Waarschijnlijk is hij in dat jaar uit Breukelen vertrokken.

Zijn moeder loste in 1744 de obligatie van f 500 af met het vestigen van een tweede plecht van f 1000 "op haar huysinge en erve tot Breukelen over de kerkbrug ten behoeve van Joost Brouwer".²⁵

De inmiddels bejaarde weduwe Molenvliet liet op 5 maart 1750 haar "Huysinge met een tuyn daer agter, zijnde de huysinge tot drie wooninkjes en een smitswinkel geapproprieert", in het openbaar verkopen.

De smederij verbouwd tot scheepswerf

De nieuwe eigenaar, Joost Brouwer²⁶, maakte de smederij tot "stallinge" en verkocht het perceel acht jaar later voor f 1546 aan Pieter van der Klis.²⁷ Weer acht jaar later, in 1766, verkocht deze zijn bezit aan de "scheepmakersbaas" Gijsbert Schuyt. Gijsbert liet zijn twee jaar tevoren gekochte huis aan de westkant van de Klapstraat²⁸ aan zijn oudste zoon over en vestigde zich met zijn jongste zoon aan de Wagenweg. Hij liet er een "werkloots" bouwen en verkreeg bij de heer Petrus van Zuylen van Nijeveld een plecht van f 1500 op dit nieuwe bezit.²⁹

Voor de aanleg van een dwarshelling besloot Gijsbert de scheisloot achter zijn huis te verbreden.

Hij liet die oude sloot tevoren opmeten door schout Joan Stoesak³⁰ en de schepenen Cornelis van Geijn (schilder) en Barent Westerhof (smid).

De gerechtssecretaris Jan Brouwer³¹ schreef in de akte³²: "vermits den requirant zijn tuijn off Erff doet weggraven en tot water maken, tot Comoditeyd van zijn Scheepmakerije, om aldaar verscheijde Schuijten en ander vaartuijg in 't water te leggen, zoo was hij requirant te rade geworden de voorschreven geregtelijke meetinge te verzoeken ten eijnden, om dat ten allen tijden zoude kunnen blijken, hoe weijt de voornoemde gemeene dwarssloot

van outs is geweest".

De sloot bleek ruim 2½ meter breed te zijn, bij de Danne zelfs ruim 3 meter. Brouwer noteerde: "en hebben bevonden dat die dwarssloot, strekkende uijt het waater den Danne zijdwaarts op aanlopende tegens de Tuijn van d' wed.[uw]le Barend Langezaal, (. . .) ter plaatze daar de Erven van den requirant en Teunis van Emeren over malkanderen leggen, gerekend van off uijt de paal van 't Secreet van Teunis van Emeren en tegens de wal van het erff van den requirant, aldaar netto wijt is Tien voet en twee duym van dezelve (Stigtse) maat".

Het is Gijsbert waarschijnlijk voor de wind gegaan, want aan Jan Eijkeboom, zadelmaker en broodbakker in de Achterstraat, leende hij geld op onderpand van diens huisraad. Eijkeboom kon zijn huis niet meer belenen, want daarop rustte al sinds 1744 een plecht van f 600 t.b.v. de Rooms-Catholieke Armen. In februari 1787 liet Gijsbert bij de schout registreren dat Jans inboedel zijn eigendom was. De inventarislijst³³ geeft een aardig beeld van wat toen in een eenvoudig huis aanwezig was. In april 1787 moest Eijkeboom³⁴ een deel van zijn huis verkopen, waar hij nog tot mei van dat jaar bleef wonen.

In oktober 1788 waren zowel Gijsbert Schuyt Sr als zijn vrouw Maria van Nes overleden. Om de nagelaten boedel te ordenen en te scheiden kozen hun zoons Cornelis en Gijsbert respectievelijk de chirurgijn Willem van Blarckom en de brouwer Cors de Jong als hun zaakwaarnemer.³⁵ Die verkochten het huis in de Herenstraat³⁶ en bepaalden de waarde van de scheepswerf die door Gijsbert Schuyt Jr werd voortgezet.

Op 3 januari 1791 trouwde deze Gijsbert en deed dit als rooms-katholiek burger voor schout en schepenen.³⁷ Kort daarop moet zijn broer overleden zijn, want in mei van dat jaar verstrekke Gijsbert aan diens weduwe een plecht van f 1300 op zijn bezittingen "sijnde een Scheepsmakerije aan des

Afb. 2. De chirurgijn. (Uit: Jan Luyken, 1694. Het Menselyk Bedryf.)

Heeren Wagenweg".³⁸ Dat was de tweede plecht, want de eerste uit 1766 van f 1500 t.b.v. de heer Petrus van Zuylen van Nyevelt was niet afgelost.

Van scheepswerf tot rooms-katholieke kerk

De lasten op de scheepswerf waren tamelijk hoog en Gijsbert kon de lening bij zijn schoonzuster nauwelijks aflossen. Zij stapte naar de rechtbank en Gijsbert werd door "den Eed. Hoove van Utrecht" tot betaling veroordeeld met de dreiging van beslaglegging op zijn bezit. Hij zal een gedeelte van zijn schuld betaald hebben, want het vonnis verjaarde. Het gevaar van publieke verkoop was echter niet geweken.

Daarom liet Pieter de Haan uit de Dannestraat in april 1794 vastleggen³⁹, dat "hij in huur heeft van Gijsbert Schuyt een schuur staande op sijn timmerwerf en dat de goederen die in deselve schuur zijn als een vosmerriepaard, een schaaïs [= sjees] en een kar met hunne tuygen, alsmeede hooy en stroo, hem als eygendom toe behooren (. . .)".

Op 4 augustus 1794 werd Gijsbert veroordeeld en werden "Nieuwe Letteren van Executie" van kracht. Johan van Noord, deurwaarder van het Hof van Utrecht, had op 19 augustus "den gecondemneerde persoonlijk gesommeert" aan Jannetien Koster f 1100 ter hand te stellen "in voldoeninge van een plegt den 10 may 1791 met renten daarop verschenen".

Toen op 5 oktober 1794 de termijn verstreken was, kreeg de schout van Breukelen daarvan bericht en werd op 1 april 1795 door Jan Lobrij als deurwaarder en onderschout "in 's Heeren en Justitie handen gestelt zeeke Huysinge en erve met sijn Hellinge, Stallinge en vier aparte Wooningen daar bij staande, sijnde een Scheepsmakerij (. . .) competeerende den voorn[oemde] Gijsbert Schuyt" en werd aan schout en schepenen verboden "eenig transport, aliniatie of beswaarens van dien [toe] te staan".⁴⁰

Op 5 april 1795 vervoegde de deurwaarder zich met het "biljet van decreet" in de kerk te Breukelen en heeft "aldaar, nadat de Predikatie gedaan en den zeegen des Heeren was uytgesproken, hetselve voor de gemeene omstanders gepubliceerd met bijvoeging dat 't was het Eerste Kerkgebod en dat het selve op Zaterdag daar aanstaande van den Stadhuysen binnen Utrecht insgelijks zoude geschieden". De volgende publikaties werden gedaan door J. van der Monde, deurwaarder of "Pander van den Hove", die de biljetten voorlas en ophing "aan de deur van denselven hove mitsgaders aan de kerkdeur van Breukelen".

Tegen de verkoop werden geen bezwaren ingebracht, alleen had de deurwaarder een rekening ontvangen "van den heer Willem van Oudenes wegens in den Jaar 1793 aan den gecondemneerde geleverd hout ter somma van 24 glds 6 stuyvers". Op 5 oktober 1795 werd het bezit van Gijsbert Schuyt publiek verkocht. Omdat er niemand was die "voor het aftrekken des zegels" meer bood dan f 2900, is Willem van Blarkom "ten behoeve van de roomsche gemeente te Breukelen kooper gebleven".⁴¹

De Breukelse Rooms-Katholieken, die al in 1790 een kerk hadden willen stichten, vroegen hiervoor op 7 oktober 1795 vergunning aan de provinciale overheid. Daarna verzochten ze hun aartspriester een eigen statie in Breukelen op te mogen richten. Die was er niet zo gelukkig mee, maar gaf op 28 oktober 1796 zijn toestemming.⁴²

Het kerkbestuur, bestaande uit Willem van Blarkom, Klaas Velthuysen, Cornelis Denkamp en Gerrit Verhoef, had om de renovatie van de gebouwen te bekostigen op 3 mei 1796 een plecht van f 1000 à 4% en een bedrag van f 1500 tegen een lijfrente van 10% opgenomen bij de weduwe van Jan Christiaanse in Maarsseveen.⁴³ Zij gaven als onderpand "de roomsche kerke, pastorij en verdere getimmerte en erve of grond daar toe behoorende". De plecht werd op 15 november 1800 afgelost, waarna ook geen lijfrente meer zal zijn betaald.

Gijsbert Schuyt is in Breukelen blijven wonen, want in 1796 besloot de gemeenteraad hem aan te zeggen, dat hij "zijn post van brandspuyt moet

waarnemen en bij foute van dien de kosten daartoe staande" (= de boete die daarop stond) zal moeten betalen.⁴⁴ Zijn schoonzuster hertrouwde met de timmerman Jan Visser te Breukelen en gaf in 1823 toestemming voor het huwelijk van haar zoon Gijsbertus Schuyt, huisbediende te Amsterdam.⁴⁵

Noten

- 1 H.J. van Es, 1993. Tussen 's-Heerenwagenweg en Danne te Breukelen (1), Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jaargang 8, nr. 1, blz. 33 - 45.
- 2 Archief Dorpsgerechten (Rijksarchief te Utrecht), inv. nr. 365, Gerecht Breukelen-Nijenrode, Protocollen van akten 1676 - 1701, fol. 163, d.d. 3.12.1687.
- 3 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 366, Gerecht Breukelen-Nijenrode, Protocollen van akten 1702 - 1729, fol. 110 verso, transportakte d.d. 30.7.1714.
- 4 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 361, Rol van civiele zaken, 1675 - 1742, open regtdagh den 4e Sept. 1720.
- 5 Archief Gereformeerde Kerk Breukelen (Rijksarchief te Utrecht), inv. nr. 58, Trouwboek, geeft niet de naam Heyltje, maar Maria Blok: "Pieter Woudenberg J.M. oudt omtrent 33 Jaren, geassisteert met Gerritje Liesvelt wed[uw]e Kornelis Woudenberg zijn moeder, en Maria Blok J.D. oud 29 Jaren, geen ouders of voogden hebbend, beyde wonend alhier. Te Westbroek getrouwd 30 April 1719". Gijsbert Woudenberg, de vier jaar jongere broer van Pieter, was eveneens meester chirurgijn. Hij trouwde op 16 juli 1719 te Breukelen met de 19-jarige Maria van Veen. (N.B. Gereformeerde Kerk was de toenmalige naam van de huidige Nederlandse Hervormde Kerk.)
- 6 Archief Breukelen-Nijenrode, inv. nr. 25, "Uytzettinge van de Dorpslasten" geeft in 1725 de Kerkstraat als woonplaats van "de kinderen van Poulus Blok". In de dorpslasten betaalden ze toen 2 gld. 14 st. De meester chirurgijn Pieter Woudenberg betaalde 9 stuivers minder. De hoogste aanslag in de Kerkstraat, namelijk 5 gld. 8 st., was voor Jan Johannesz van der Horst, eigenaar van Het Regthuys. Ook Willem van der Aa in de Danstraet en Gerrit van Geytenbeek Sr in de Clapstraet betaalden dit bedrag; timmerman Aelbert van Wees in de Clapstraet en bakker Antony van Loenen in de Brugstraat betaalden ieder *f* 5. Gijsbert Woudenberg, meester chirurgijn in de Brugstraat, betaalde tweemaal zo veel als zijn broer in de Kerkstraat, namelijk 4 gld. 10 st.
- 7 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 366, fol. 134, d.d. 16.10.1717.
- 8 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 366, fol. 163, d.d. 11.5.1722. De erfgenamen waren "Juffr. Cornelia Ruts, weduwe en lijftogtersse vanden Hr. Jacob ten Ham" (. . .) "Juffr. Elisabeth van Henghel, meerderjarige dochter en enige erfgenaam vanden voorn. Hr. Jacob ten Ham" (. . .), "Hr. Daniell van Henghel, bedienaer des Goddelijken Woordts tot Rotterdam" (. . .) en "zijn minderjarige broeder Johan van Henghel".
- 9 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 367, Gerecht Breukelen-Nijenrode, Protocollen van akten 1731 - 1749, fol. 135 t/m 139, Registratie van de boedel van Albert van Wees. Hieruit blijkt dat Albert na zijn overlijden op 11 mei 1739 een tamelijk kostbare begrafenis van bijna *f* 59 had gekregen. Timmerman Siewert Bor uit de Klapstraat had "een eeke dootkist" van 13 gld. 14 st. en 8 png. geleverd; meester Gerrit van Goor had voor "mantels, glasen en aanspreken" 20 gld. 2 st. ontvangen; aan de dragers was *f* 12 betaald; voor wijn op de begrafenis was *f* 13 uitgegeven. De erfgenamen hadden de huizen aan de Wagenweg en de Kerkstraat voor 8 gld. 4 st. laten repareren door metselaar Cors Slebus uit de Brugstraat en rietdekker Jan Karshoff uit de Klapstraat. Bij Jan Jacobs van der Horst in Het State Wapen moest nog *f* 22 aan verteringen worden betaald. Bij de publieke verkoop en de overdracht van de huizen werd daar voor *f* 11,50 verteerd. Gerrit Cranendonk uit de Kerkstraat, echtgenoot van Maria van Wees kon tenslotte *f* 1850 onder de erfgenamen verdelen.
- 10 Dorpsgerechten, inv. nr. 367, fol. 128, d.d. 23.7.1739.
- 11 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 368, Gerecht Breukelen-Nijenrode, Protocollen van akten 1749 - 1775, fol. 58, d.d. 11.7.1754.
- 12 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 368, fol. 86 verso, d.d. 2.2.1757. De naam Marssenier kwam al in de 17de eeuw in Breukelen voor. Van 1644 tot 1655 woonde C. Marcenier in het huis van de "brouwer van Breukelen" aan de Danne, waar in 1682 door Johan van der Voort het huis Vecht en Dam werd gebouwd. Jan Jacobsen van der Horst, de brouwer van Breukelen, was in 1655 gehuwd met Elisabet Marcenier. Op 18 mei 1704 trouwden in de kerk te Breukelen Karel Marsenier de Jonge met Metje van der Horst. Jacob Marsenier zou hun zoon geweest kunnen zijn.

- 13 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 369, Gerecht Breukelen-Nijenrode, Protocollen van akten 1775 - 1798, fol. 84 recto, d.d. 10.4.1780 (Estimatie) en fol. 84 verso, d.d. 1.2.1780 (Extract uit het testament).
- 14 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 369, fol. 85, transport d.d. 26.5.1780.
- 15 Op 21 december 1779 had Christiaan van Es, wonend te Breukelen, van de heer Willem Feitema te Amsterdam voor f 2500 de voormalige stal van de buitenplaats Vroeglust gekocht. Feitema was een der executeurs-testamentair van "wijlen Vrouwe Susanna de Clercq, weduwe van De Heer Francois de Haan", de stichter van Vroeglust. De buitenplaats was in 1775 al te koop aangeboden, waarbij de stal beschreven werd als: "Een Nieuw Gebouw, staande en geleegeen Naast en Benoorden NO. 1 geappropriert tot Twee woonhuijsen en Een Stallinge voor agt Paarden, met Gang (dog geen Vrije Gang) en voorgrond, Steene Schuijtenhuijs en stijger aan de Vecht". In de koopbrief van 1779 was de omschrijving: "Een huijs en Erve staande in Breukelen aan de Oostzijde van de Clapstraat strekkende zig tot aan de Vegt, (. . .) met zijn Eigene gang waar over R. Cas-teleijn de vrije overgang door de gemelde gang na de Vecht heeft. (. . .) Zullende de opdracht van dit perceel primo februari 1780 geschieden en als dan de risico voor reekening van den koper beginnen te lopen. De huuren sullen tot primo Maij eerstkomende voor reekening van de verkoper zijn". Christiaan betaalde f 1000 contant en voor het restant werd het perceel belast "met een Schepenskennis off Crislingbrief van gelijke som tegens den Interest van drie percent int Jaar". Ruim negen jaar later, op 16 februari 1789, verkocht Christiaan het perceel met f 150 winst aan de nieuwe eigenaar van Vroeglust, de heer Jacobus Cramer Fzn, die aan de Keizersgracht te Amsterdam woonde. (Deze gegevens zijn ontleend aan akten in het huisarchief van Vroeglust, dat eigendom is van de heer W. Bekker, Herenstraat 58 te Breukelen.) Op de plaats van bovengenoemde stal staat nu het woonhuis van de heer A.J. Blonk, Herenstraat 62.
- 16 Trouwboek Gereformeerde Kerk van Breukelen, inv. nr. 58, d.d. 9.2.1783: "Christiaan van Es, wedn. van Catharina van der Marck, wonende te Breukelen en Angenietje Dijkhagen, J.D. wonende te Amsterdam".
- 17 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 370, Gerecht Breukelen-Nijenrode, Protocollen van akten 1799 - 1808, fol. 101 verso, d.d. 20.5.1804.
- 18 Notarieel Archief (Rijksarchief te Utrecht), inv. nr. Br007a012, akte nr. 31, d.d. 30.4.1816: Royering door Jan de Kruyff, herbergier te Breukelen, van de hypotheek akte nr 106 d.d. 26.2.1812.
- 19 Notarieel Archief, inv. nr. Br007a011, akte d.d. 26.5.1815.
- 20 Notarieel Archief, inv. nr. Br007a020, akte nr. 37, d.d. 7.7.1826.
- 21 Zie Van Es, 1993, blz. 36 en de noten 18 en 19 daarbij.
- 22 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 366, fol. 111 en 112, akten d.d. 29.11.1714. Maria de Rijk, weduwe van Jan van Rijn, verkocht haar aandeel in "huysinge erve en boomgaard" van wijlen Andries Pietersen aan Grietje Carrevinck, weduwe van de op 11 augustus 1714 overleden Pieter Adolfsen de Zeeuw en erfgename van haar op 23 oktober 1713 overleden zoon Andries Pieterse de Zeeuw. Hendrik Verwoert, schout van Ter Aa en gemachtigde van Grietje Carrevinck, transporteerde het dezelfde dag nog naar Lourens Molenvliet die in het genoemde huis woonachtig was. Zijn naam wordt in andere akten vaak als Laurens geschreven.
- 23 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 366, fol. 217 - 220, een plecht d.d. 7.4.1728 en de permissie van Hof van Utrecht d.d. 25.3.1728. Gerrit Jacobsz Bogert woonde in het buurtschap Cortrijk.
- 24 Trouwboek Gereformeerde Kerk van Breukelen, inv. nr. 58, d.d. 23.10.1738: "Claas Moolevliet J.M. van Breukelen en Maria Elisabet Verkuylen, wed. van Jan Wielinga woont te Amsterdam, ondertr. ald. 26 Sept. 1738, te Amsterdam getr. 23 Oct. 1738".
- 25 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 367, fol. 212 verso - 214, d.d. 18.11.1744.
- 26 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 368, fol. 10 - 11, d.d. 8.6.1750: transport door Agie Noortlandt, weduwe Louwerens Molevliett.
- 27 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 368, fol. 96 verso, transportakte d.d. 13.4.1758.
- 28 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 368, fol. 172 - 173, d.d. 3.4.1764. Gijsbert Schuyt Sr woonde al in 1755 in Breukelen, want hij was met Sieuwert Bor getuige bij de verkoop van het huis van Jan Dorlant (nu Herenstraat 62) aan François de Haan. Misschien werkten de getuigen als timmerlieden op de er ten noorden van liggende scheepswerf van Annetje Bolst, de weduwe van Dirk Janse Haas. Haar schoonvader Jan Dirksz Haas had in 1699 een scheepswerf gesticht op een ruïne aan de zuidzijde van de Heycoppersluis (Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 365, fol. 238, d.d. 7.12.1698). De familie Haas had daar reeds in 1583 bezit verworven en er was ook vóór het Rampjaar 1672 - 1673

- al een scheepswerf gevestigd geweest; zie A.A. Mantén, 1990, Oudste landgoed bij Breukelen aan de Vecht, Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jaargang 5, nr. 4, blz. 137 - 149, in het bijzonder blz. 138 - 139.
- 29 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 368, fol. 200 verso en 201, transportakte d.d. 29.10.1766.
- 30 Johan Stoesak, geboren te Uithoorn, overleden Breukelen-Nijenrode 1796, was van 1738 tot 8 mei 1786 schout van Breukelen-Nijenrode en Orttsgerecht. Hij was de opvolger van Hendrick Block die vanaf 18 september 1719 dat ambt had vervuld en werd opgevolgd door de brouwerszoon Jacob de Jongh. Stoesak woonde in de Klapstraat tot hij zich in 1748 in het noordelijke deel van het huis Vecht en Dam vestigde. Hij bleef lang vrijgezel, maar trouwde op 15 oktober 1762 in de kerk te Breukelen met Hillegonda Elisabeth Handedoes uit Amsterdam.
- 31 Jan Brouwer was van 1766 tot 1768 secretaris van Breukelen-Nijenrode en Orttsgerecht. Als opvolger van Rijk Kasteleyn Jr schreef hij op 29 september 1766 zijn eerste akte. Op 25 november 1768 treffen we een ander handschrift aan, waarschijnlijk van zijn opvolger Jan Lobrij. Onze plaatsgenoot de heer J.J. Roosjen verwierf in 1992 een in Utrecht vervaardigde zilveren rouwlepel met doodshoofd. Daarin staat gegraveerd dat "Jan Brouwer, secretaris van Breukelen" op 18 september 1768 is overleden in de leeftijd van 19 jaar en 6 maanden.
- 32 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 368, fol. 205, Registratie van roying off Lijntrekking d.d. 22.12.1766.
- 33 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 369, fol. 164 verso, d.d. 28.2.1787, geregistreerd 29.2.1787 (hoewel dit geen schrikkeljaar was!). Er werden geregistreerd: "2 bedden met haar toebehooren, 12 laakens, 6 stoelen, een kabinet, eenig kindergoed, een theestoof, ketel en comfoor, 6 borden, 10 dito porcelijn, 1 stelletie, 1 bord met klijngoed, 1 schilderijtje, 2 gordijnen en een val, 12 kop en schootelens, 1 trekpot, melkkan, 2 dito, groote koffiekan, 2 kandelaars, 1 kookketel, eenige potten en pannen, 2 waterremmers, 1 dozijn manshemden, dito vrouwen en dito kinderhemden, tafellakens, 6 servetten, 2 handdoeken, 1 taafel, tang, haaijser, spit en asschop, oliekan en eenige glaasen; losse planken en rommeling die op de solder van de sadelmaakerij is, 5 huyden en een groote partij dito stukken, eenig sadelmakersgereedschap, eenige bossen wit touw, eenige bossen dito koord, eenige koetouwen, 3 bossen grauw touw, 1 stuk linnen, eenig kooperwerk voor chaistuygen, een partij coopere gespen, tangen, ringen, haaken, bouten, eenige stukken trijp, eenig naai en spijkerpassement.
- 34 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 369, fol. 177, d.d. 25.4.1787 en 29.4.1796. Jan Eykeboom trouwde later met Maria Verkerk, de weduwe van Cornelis Wilkes en verkocht in 1796 voor f 1600 haar huis in de Achterstraat aan de oostzijde van de Wijde Steeg (nu Kerkbrink 12).
- 35 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 369, fol. 195, procuratie d.d. 19.10.1788 opgesteld door notaris C. van der Linden te Breukelen.
- 36 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 369, fol. 195 verso / 196, transport van het op 30.10.1788 aan Jan de Ruyter verkochte huis in de Herenstraat.
- 37 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 369, fol. 210 verso: "Acte van trouwen van Gijsbert Schuyt, meerderj. jongman en Aletta Verkerk, meerderj. jongedochter wonende beide alhier".
- 38 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 369, fol. 212 verso, d.d. 10.5.1791: "Plegt van 1300 gulden ten lasten van Gijsbert Schuyt scheepmakersbaas aan Jannatie Koster, wed. van Cornelis Schuyt en haar onmondige kinderen Maria en Gijsbert, ter zake van hun nog competerende png. volgens boedelscheydinge".
- 39 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 369, d.d. 9.4.1794. Ook Pieter was patriot en werd door schout Jacob de Jong in 1798 als volgt gekwalificeerd: "Patriot, maar een hater van renoveren, patronieseerd oranje amptenaren en woont enkel den grondvergadering bij".
- 40 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 369, d.d. 1.4.1795: "Memorie van handstellinge voor Schout en Geregte van Breukelen Nijenrode".
- 41 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 369, d.d. 5.10.1795: "Registreringe van een decreetbrief van 't huys van Gijs Schuyt gekogt bij de roomse gemeente alhier".
- 42 M.A. Perdon, 1992. Fragmenten uit de geschiedenis van de R.K.-parochie van de H. Johannes de Doper te Breukelen. Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jaargang 7, nr. 1, blz. 18 - 29.
- 43 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 369, d.d. 3.5.1796.
- 44 Archief Dorpsgerechten, inv. nr. 361, Notulen van de Municipaliteyt van Breukelen, d.d. 11.7.1796. In 1798 kwalificeerde schout Jacob de Jong de patriot Gijsbert Schuyt als "gants slijmerig".
- 45 Notarieel archief, inv. nr. Br007a019, akte nr. 14, d.d. 19.2.1823.